

Sygn. akt I ACa 705/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SA Bogusław Suter SO del. Dariusz Małkiński (spr.)
Protokolant	:	Elżbieta Niewińska

po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. M.**

przeciwko (...) **S.A. w W.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce

z dnia 15 maja 2015 r. sygn. akt I C 97/15

I zmienia zaskarżony wyrok:

a) w pkt I w ten sposób, że zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda P. M. kwotę 25.520 (dwadzieścia pięć tysięcy pięćset dwadzieścia) zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lipca 2014 r. do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałym zakresie;

b) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.868 (cztery tysiące osiemset sześćdziesiąt osiem) zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

II oddala apelację w pozostałym zakresie;

III zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.250 (jeden tysiąc dwieście pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

Powód: P. M. wystąpił przeciwko pozwanemu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę tytułem zadośćuczynienia kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 lipca 2014 r. do dnia zapłaty. Domagał się także zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany: (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wnosił o oddalenie powództwa. Podał, iż decyzją z dnia 24 czerwca 2014 r. wypłacił na rzecz powoda kwotę 24.480 zł, która w wystarczającym zakresie rekompensuje doznaną przez niego krzywdę.

Wyrokiem z dnia 15 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce oddalił powództwo, zasądzając od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił, że w dniu (...) w W. kierujący samochodem F. (...) o nr rej. (...) naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i nie zachował należytych środków ostrożności dostosowanych do panujących na drodze warunków, wskutek czego stracił panowanie nad pojazdem i zjechał na lewe pobocze uderzając w drzewo. W wyniku wypadku M. M. (2) będący pasażerem pojazdu, doznał obrażeń ciała skutkujących jego zgonem. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Pułtusku z dnia 26 listopada 2003 r. sygn. akt II K 193/03 sprawca wypadku został uznany winnym popełnienia czynu z art. 177 § 1 i 2 k.k. i skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności. Pojazd sprawcy wypadku w dacie zdarzenia posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w (...) S.A w W..

M. M. (2) miał żonę i dwoje dzieci. Mieszkał wraz z rodziną w P.. Do pracy dojeżdżał jako robotnik budowlany, pracując w W.. Zmarł w wyniku wypadku w drodze do pracy, po uprzednim przewiezieniu go na oddział (...) jednego z (...) szpitali.

Powód P. M. był jednym z dwojga dzieci zmarłego. W chwili śmierci ojca miał 23 lata. Mieszkał razem z ojcem, matką i siostrą A. K.. Z ojcem po wspólnej pracy spędzali czas chodząc na grzyby, jagody, uczestnicząc w obrządku przydomowego inwentarza, rąbaniu drewna, naprawach motocykli. Razem jeździli na wiejskie wycieczki. Śmierć ojca spowodowała nagle zerwanie więzi ich łączących. Powód cierpiał po tym zdarzeniu i do tej pory odczuwa krzywdę, której doznał w następstwie wypadku ojca. Stał się nerwowy, nie mógł spać, bał się każdego człowieka. Nie korzystał jednak z porad lekarza neurologa czy psychologa. Nie przyjmował leków. Po trzech latach od tragicznego wypadku ożenił się. Ma syna w wieku 10 lat. W 2013 r. rozwiódł się. Nie pozostaje aktualnie w żadnym związku konkubenckim.

Dokonując oceny prawnej żądania powoda Sąd uznał, iż co do zasady znajdowało ono uzasadnienie w treści art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Powołując się na ugruntowane poglądy doktryny wskazał, że wiele istotnych argumentów przemawia za przyjęciem możliwości przyznania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dobra osobistego w postaci więzi rodzinnej spowodowanego śmiercią najbliższego członka rodziny wskutek deliktu, mającego miejsce jeszcze przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c. Prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi bowiem dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. Jednocześnie podkreślił, że nie każdą więź rodzinną automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, która opiera się na szczególnej więzi emocjonalnej wynikającej z pokrewieństwa i której zerwanie powoduje ból, cierpienie, poczucie krzywdy. Osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448 k.c. powinna zatem wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie.

Sąd zauważył, że w realiach niniejszej sprawy powód, domagając się w pozwie kwoty 80.000 zł zadośćuczynienia, haslowo i bez należytego rozwinięcia powołał się na zażyłe relacje z ojcem twierdząc, że jego śmierć była dla niego życiową tragedią. Nie przedstawił jednak żadnego dowodu, który pozwoliłby na przekonanie, że więź między powodem a zmarłym ojcem była tego rodzaju, by można było uznać ją za dobro osobiste, a jej zerwanie ocenić w kategoriach krzywdy, której naprawa wymaga stosownego zadośćuczynienia pieniężnego.

Według Sądu nawet przy tak bliskiej z reguły więzi, jak między rodzicami a dziećmi, która jest najbardziej oczywista, należy oczekiwać obszernego i konkretnego opisu istniejących relacji oraz przeżyć wywołanych ich zerwaniem. W

wyjaśnieniach powoda natomiast brakowało spontanicznych, a zarazem swobodnych wypowiedzi, które ukazywałyby więzi rodzinne w konkretnych wydarzeniach związanych z : pomocą ojca, jego wsparciem udzielanym powodowi, sytuacjami mającymi wpływ na wychowanie syna, opieką nad nim, zapewnieniem mu bezpieczeństwa.

Zdaniem Sądu, zważywszy na upływ czasu pomiędzy zgłoszeniem roszczenia a zdarzeniem wywołującym krzywdę popartym zarazem deklaracją powoda o odczuwanym wciąż przez niego buncie przeciwko śmierci ojca, istotnie uznać należy to wydarzenie za szczególnie tragiczne dla rodziny, chociaż zacierające się w dłuższym okresie i pozostające bez wpływu na dalsze losy P. M.. Przy tego zaś rodzaju sprawach nie można za punkt wyjścia obrać trudności w ponownym przeżywaniu negatywnych emocji. Decydując się na dochodzenie przed Sądem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek śmierci bliskiej osoby w wypadku, powód powinien być więc na to przygotowany. Tymczasem ani z treści pozwu, ani tym bardziej stanowiska zajętego przez powoda na rozprawie nie udało się Sądowi uzyskać założeń możliwych do przyjęcia jako kryteria ustalenia wysokości żadanego zadośćuczynienia.

Mając powyższe na względzie, Sąd doszedł do wniosku, że powództwo podlegało oddaleniu. W zakresie obowiązku zwrotu kosztów postępowania Sąd obciążył nimi powoda, zasądzając je według reguły określonej treścią art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł powód, który zaskarżając orzeczenie w całości zarzucił:

1) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na zapadłe orzeczenie, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, polegające na przyjęciu wbrew zasadom doświadczenia życiowego, że powód mimo trudności w przedstawieniu swoich przeżyć po stracie ojca nie dokonał obszernego i konkretnego opisu istniejących między nimi relacji oraz przeżyć wywołanych ich zerwaniem oraz występowania silnej i emocjonalnej więzi łączącej go z ojcem,

- błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie zeznań powoda oraz świadka za nieprzekonywujące, podczas gdy z zebranego materiału dowodowego jednoznacznie wynika rozmiar jego krzywdy po śmierci ojca,

2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. polegające na błędnej wykładni treści tegoż przepisu i na przyjęciu, że powód nie wykazał szczególnej więzi łączącej go z ojcem, co uzasadniałoby przyznanie zadośćuczynienia.

Wskazując na powyższe, wnosił o zamianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 50.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 lipca 2014 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Wstępnie wskazać trzeba, że Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe, zgodne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, nie godząc się jednak z wyprowadzonymi na ich podstawie wnioskami co do braku podstaw przyznania na rzecz powoda stosownej kwoty pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za doznaną, w związku ze śmiercią jego ojca, krzywdę.

Zaakceptować należy również stanowisko zawarte w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku dotyczące uprawnienia powoda do dochodzenia zadośćuczynienia w oparciu o regulację art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Kwestia ta była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który jednoznacznie wskazał, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. uchwała z dnia 22 października 2010 r., sygn. akt III CZP 76/10, opubl. OSNC 2011/B, poz. 42).

W tej sytuacji rozważenia wymagało czy ziściły się przesłanki, o których stanowi art. 448 k.c., uzasadniające przyznanie powodowi zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, co wymaga odniesienia się do kwestii przeżyć psychicznych poszkodowanego, jako krzywdy moralnej podlegającej zrekompensowaniu w ramach instytucji zadośćuczynienia, w szczególności zaś uwzględnienia w tym zakresie zarówno rodzaju i intensywność więzi łączącej powoda ze zmarłym ojcem, roli jaką pełnił on w życiu powoda, wieku poszkodowanego, jak i skutków psychicznych, które u powoda wywołała jego nagła śmierć. Wskazać przy tym trzeba, iż wysokość zadośćuczynienia w żadnym razie nie jest uzależniona od konieczności zaistnienia jedynie okoliczności świadczących o patologicznym przebiegu żałoby, czy też ujawnienia się u poszkodowanego jakichkolwiek schorzeń lub rozstroju zdrowia psychicznego. Te bowiem, o ile zaistnieją, podlegają rekompensacie w ramach innych roszczeń, objętych treścią przepisu art.446 § 3 k.c. i art.445 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24.10.2007 r., sygn. akt IV CSK 192/2007, opubl. OSNC-ZD 2008/3/86).

W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczności sprawy pozwalały na uznanie, że skutek zdarzenia z dnia (...)powód doznał krzywdy uzasadniającej przyznanie mu stosownego zadośćuczynienia. Jak trafnie podniósł Sąd Okręgowy, prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. Rodzina i wzajemne więzi rodzinne są bowiem źródłem szczęścia, wpływają na poczucie bezpieczeństwa osób bliskich poprzez wzajemne wspieranie się w różnych sytuacjach życiowych. W realiach niniejszej sprawy, nie sposób nie zauważyć, że zmarły ojciec był dla powoda osobą szczególnie ważną. Jak wynika z treści materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, co znalazło także wyraz w ustaleniach faktycznych Sądu I instancji, powód oprócz tego, że mieszkał z ojcem i wspólnie do pewnego momentu z nim pracował, to również spędzał z nim wolny czas, dzielił pasje i rozwijał zainteresowania związane z naprawą motocykli. Powód pomagał także ojcu w opiece nad przydomowym inwentarzem. W tej sytuacji oczywistym jest, że łącząca powoda ze zmarłym relacja była szczególnie silna i bliska. Powód niewątpliwie skutek przedwczesnej śmierci swego rodzica doznał naruszenia dobrostanu emocjonalnego i żadną miarą nie może tego deprecjonować jedynie bardzo długi upływ czasu pomiędzy zgłoszeniem roszczenia a zdarzeniem wywołującym krzywdę. Tym bardziej, że P. M. w dacie zaistnienia wypadku, skutkującego nagłą śmiercią jego ojca, na którą nie był w żaden sposób przygotowany i której nie mógł się w tym okresie spodziewać, był młodym, nieżonatym 23-letnim mężczyzną, który swój ówczesny los wiązał z rodzicami i dotychczasowym miejscem zamieszkania

Wbrew przekonaniu Sądu Okręgowego, wskazać też należy, iż nieumiejętność powoda opisu swoich emocji wyrażająca się lakonicznością wypowiedzi, w żaden sposób nie może świadczyć tak o braku silnej uczuciowej więzi łączącej go z ojcem, jak i o nieobecności bólu i cierpienia wywołanego nagłą śmiercią osoby mu najbliższej. W tych warunkach nie sposób zgodzić się z Sądem I instancji, który trafnie stwierdził w uzasadnieniu skarżonego wyroku, iż śmierć ojca spowodowała nagłe zerwanie więzi łączących go z synem, że powód istnienia takiej relacji uczuciowej nie wykazał.

W świetle całokształtu materiału dowodowego zebranego w sprawie, znajdującego dodatkowe oparcie w zasadach doświadczenia życiowego, Sąd Apelacyjny podzielił w pełni stanowisko apelującego, iż ocena materiału dowodowego przedstawiona w tym zakresie przez Sąd I instancji została dokonana z naruszeniem dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. Błędna zaś ocena materiału dowodowego doprowadziła ten Sąd do nietrafnego uznania, że powód nie udowodnił przesłanek uprawniających go do domagania się zapłaty zadośćuczynienia wyrażonych w art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.

Odnosząc się do wskazanej w apelacji wysokości żądanego zadośćuczynienia, Sąd Apelacyjny uznał, iż odpowiednią sumą z tego tytułu, zważywszy na fakt otrzymania przez powoda w trakcie procesu od pozwanego 24.480 zł, będzie 25.520 zł. Stanowi ona właściwą i umiarkowaną w swej wysokości rekompensatę za krzywdę doznaną przez apelującego na skutek przedmiotowego zdarzenia i w żadnym razie nie zmierza ona do jego wzbogacenia, a tym bardziej nie jest rażąco wygórowana. Za zbyt wysoką i nieodpowiadającą przesłance odpowiedzialności Sąd odwoławczy uznał z kolei żądaną w apelacji powoda kwotę 50.000 zł.

Dlatego na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok, jak w pkt I sentencji, przy czym o ustawowych odsetkach orzeczono w oparciu o przepis art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 817 § 1 k.c., uwzględniając datę wezwania pozwanego do zapłaty spornej należności.

Zmianie podlegało także orzeczenie o kosztach procesu w I instancji, o czym Sąd Apelacyjny postanowił na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 100 zd. pierwsze k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 490), przy uwzględnieniu wygranej powoda w ok. 62% i stosunkowym rozdzieleniu wydatków stron w łącznej kwocie 11.234 zł, na którą składały się wynagrodzenia ich pełnomocników i opłata od pozwu.

W pozostałym natomiast zakresie apelacja jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu, o czym orzeczono w pkt II sentencji w myśl art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego zasądzonych w pkt III sentencji wyroku rozstrzygnięto w oparciu o dyspozycję art. 100 zd. pierwsze k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 490), przy uwzględnieniu połowicznej stopy wygranej każdej ze stron, w warunkach poniesienia przez powoda wydatków procesowych na sumę 4.300 zł (wynagrodzenie pełnomocnika oraz opłata od apelacji), zaś przez pozwanego na kwotę 1.800 zł (wynagrodzenie pełnomocnika), a więc sumarycznie 6.100 zł. W następstwie stosunkowego rozdzielenia tych wydatków, zasądzeniu na rzecz powoda podlegała różnica między kwotą poniesionych przez niego kosztów procesu a sumą obciążającą go zgodnie z zakresem jego przegranej (4.300 zł- 3.050 zł).

(...)